

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Opetushallitus edistää kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteita luomalla edellytyksiä sen toteutumiselle lakisääteisissä kehittämistehtävissään ja muissa toiminnoissaan.

Opetushallituksesta annetussa laissa säädettyjen tehtävien mukaisesti asiantuntijaviraston rooli kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa painottuu toimenpidekokonaisuuteen ”Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi”, koulutuksen kehittämisen osalta toimenpidekokonaisuuksiin ”Kulttuurin tekijät avainasemassa” ja ”Yhteistyön ja osallisuuden voima” sekä kansainvälistymisen osalta ”Kansainvälistyvä kulttuuri”.

Opetushallituksen viranomaistehtäviin kuuluu muun muassa päättää varhaiskasvatussuunnitelman perusteista sekä esi- ja perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmien perusteista. Tuemme varhaiskasvatuksen ja koulutuksen järjestäjiä myös tuottamalla määräysten toimeenpanoa tukevia ohjeita, suosituksia, materiaaleja ja koulutuksia.

Opetushallituksella on myös lakisääteinen tehtävä edistää suomalaisen yhteiskunnan kansainvälistymistä. Käytännön instrumenttina tässä toimivat Euroopan unionin rahoitusohjelmat, joista Luova Eurooppa on kulttuuri- ja luovien alojen osalta keskeisin. Tuemme kulttuuripoliittisen selonteon toteutumista tarjoamalla kulttuuri- ja luovien alojen toimijoille tietoa sekä erilaisia neuvonta- ja asiantuntijapalveluja alan EU-rahoitusmahdollisuuksista. Lisäksi Opetushallitus jakaa vuosittain Luova Eurooppa -ohjelman kansalliset vastinrahat, jota ohjelman eurooppalaisiin yhteistyöhankkeisiin osallistuvat suomalaisorganisaatiot voivat hakea osarahoitukseksi hankkeiden toteuttamiseen.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripolitiikan visio

Opetushallitus pitää esitettyä pitkän aikavälin kulttuuripolitiikan tavoitetilaa kokonaisuutena onnistuneena visiona. Neljässä tavoitteessa on mukana tasapainoisesti kulttuurin määritelmän laaja-alaiset ulottuvuudet, ja niihin sisältyvät henkiset ja aineelliset piirteet. Erityisen tärkeänä pidämme sitä, että selonteon tavoitteissa ja toimenpiteissä kulttuuripolitiikan tulevaisuutta rakennetaan yksilön ja yhteisön merkityksellisesti koetun elämän, kaikkien osallisuuden vahvistamisen ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista.

Visiokohtaan ”3. Kulttuuri on jokaisen oikeus”, Opetushallitus toteaa, että YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa mainitaan lapsen oikeudesta taide- ja kulttuurielämään.

Opetushallitus kiinnittää huomiota siihen, että tavoitteen ”4. Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista” kuvauksessa kulttuurin merkitys ja vaikuttavuus näyttäytyy kapea-alaisempaan suhteeseen siihen, miten laaja-alaisesti kulttuuri on käsitteenä selontekoluonnoksessa määritelty. Kulttuuri- ja luovien alojen merkitys maakuvamme vahvistamisessa, kehittyvänä ja kasvavana osaamispääomana, kansantaloudelle lisäarvoa tuottavana kulttuurivientinä esimerkiksi kansainvälisinä yhteistyötuotantoina ja ulkomaisina investointeina on kiistatta keskeinen.

Opetushallitus toteaa, että moninaisen ja uudistuvan suomalaisen kulttuurin merkitystä kansainväliselle vaikuttavuudelle olisi perusteltua tarkastella esitettyä monipuolisempaan ja laaja-alaisempaan ilmiönä. Suomen maakuvaa voidaan rakentaa kulttuurilla myös esimerkiksi siten, miten Suomessa edistetään kansalaisten osallisuutta kulttuuriin ja taide- kulttuurikasvatukseen sekä luodaan väylät taiteen ja kulttuurin eri alojen harrastamiseen ja ammattilaisuuteen.

Toimenpide-esitykset

Selontekoluonnoksessa ehdotetaan yhdeksää toimenpidekokonaisuutta. Opetushallitus ei ota lausunnossaan tarkemmin kantaa siihen, mitkä selontekoluonnoksen toimenpide-ehdotuksista olisivat kaikkein tärkeimpiä ja kiireellisimpiä.

Opetushallitus kuitenkin toteaa, että toimenpidekokonaisuudet kohdistuvat laajasti ja kattavasti kulttuurialan ekosysteemin ohella hallintoon, viranomaisiin ja politiikkatason ratkaisuihin. Toimeenpanoa tukisivat sektorirajat ylittävää yhteistyötä edistävät rakenteelliset muutokset ja selkeä vastuujako eri osapuolien välillä.

Toimenpidekokonaisuudet ovat kuvattu tiiviisti ja ne muodostavat selkeän tahtotilan selonteossa kuvatun kulttuurisen murroksen toteuttamiselle.

Toimenpidekokonaisuudet hahmottuvat johdonmukaisena kokonaisuutena korostaen kulttuurin perustan, toimivan ja elinvoimaisen infrastruktuurin tulevaisuuskestävyyttä.

Opetushallitus pitää olennaisena ja perusteltuna ratkaisuna, että kulttuurin tulevaisuuskestävyys ankkuroidaan moninaiseen kulttuuriin ja uudistuvaan perintöön yhteiskunnan voimavarana. Selontekoluonnoksessa tuodaan painokkaasti esille kulttuurin saavutettavuuden ja osallisuuden merkitys demokratialle, yhdenvertaisuudelle ja hyvinvoinnille, mitä voidaan pitää tasapainoisen ja eheän yhteiskuntakehityksen kannalta olennaisena asiana.

Opetushallitus yhtyy selontekoluonnoksen näkemykseen, että kulttuurin perustan tulevaisuuskestävyydestä tulisi huolehtia varmistamalla jokaisen oikeutta osallistua taiteeseen ja kulttuuriin varhaislapsuudesta lähtien. Ensisijaista olisikin huolehtia selontekoluonnoksen toimenpiteiden suuntaisesti lasten ja nuorten yhdenvertaisista mahdollisuuksista laadukkaaseen taide-, kulttuuri- ja mediakasvatukseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnön välittämiseen. Kulttuurisen osaamisen vahvistaminen eri koulutusasteilla ja riittävästi resursoitu tavoitteellinen taide- ja kulttuurikasvatus luo perustaa yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille ja elämänlaadulle sekä kansantalouden kehitykselle ja kestäväälle tulevaisuudelle.

Muut huomiot

Opetushallitus on ilahtunut siitä, että lausunnossa nostetaan kulttuuri- ja luovien alojen kansainvälistyminen vahvasti esille.

On huomionarvoista, että esimerkiksi Euroopan unionin rahoituksella toteutettavien eurooppalaisten hankkeiden ja yhteistyön myötä voidaan suoraan vaikuttaa useisiin selonteossa esiin nostettuihin tavoitteisiin, kuten muun muassa osallisuuden vahvistamiseen tai kulttuuri- ja luovien alojen toimintamallien muuttamiseen entistä ympäristötietoisemmiksi.

Opetushallitus yhtyy vahvasti lausunnon huomioihin siitä, ettei kansainvälisyys ole vain kulttuurivientiä vaan että vientiä tapahtuu kumpaankin suuntaan. Suomalaisten kulttuurialan toimijoiden kansainvälisiä verkostoitumis- ja hankemahdollisuuksia edistämällä tuetaan myös sitä, että suomalainen osaaminen kasvaa, kulttuurin tarjonta ja alan työskentelymahdollisuudet monipuolistuvat. Kansainvälisessä yhteistyössä siirtyvistä ja rakentuvista hyvistä käytännöistä ja tuotannoista voivat hyötyä koko suomalainen ala sekä suomalaiset yleisöt.

Opetushallitus tukee tavoitetta lisätä viestintää ja neuvontaa kulttuuri- ja luovien alojen toimijoille eri rahoitusohjelmien mahdollisuuksista, EU-rahoituksen hakemiseen kannustamista sekä valtion tuen ja kannustimien suuntaamista hankevalmisteluun. Niin ruohonjuuritason kansainvälistymisen kuin kansainvälisenä yhteistyönä toteutettavien EU-hankkeiden edellytyksenä ovat riittävät resurssit kansainväliseen verkostoitumiseen. Erityisesti keskitettyjen EU-ohjelmien kilpaillun rahoituksen kotiuttaminen vaatii tämänyyppisiä kannustimia jo hakemusten valmisteluvaiheessa. On myös huomioitava, että EU-rahoitus vaatii aina kotimaista vastinrahoitusta, jonka resursseista on siten jatkossakin huolehdittava.

Jatkotoimenpiteistä päätettäessä olisi tärkeää huolehtia, ettei kulttuurin kansainvälistymisen tarkastelu rajaudu ainoastaan luovaan talouteen ja markkinapotentiaalia omaaville aloille. Kansainvälistymisen toimintaedellytyksiä punnitessa ja tukirakenteita päivitettäessä taide- ja kulttuurialat tulisi huomioida mahdollisimman laajasti.

Kola-Torvinen Pia
Opetushallitus